

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

49. An potestas dispensandi sit latè, vel strictè interpretanda? Et tandem quæritur, in dubio an potestas dispensandi extendatur, ut virtute illius possit dispensari in aliquo casu, interpretandum ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76359](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76359)

verf. *Rationibus igitur his*, &c. est allegatio partis, vt conflat ex eodem text. quia Papa iudicat contra allegata *ibidem*; quidquid dicat communis allegata per Felin. in *dict. secunda limitatione*. In dicto etiam cap. *per venerabilem*, agitur de habente facultatem dispensandi. Quo casu dispensatio non est odiosa, nec restringibilis, nisi respectu illius, cum quo dispensatur, vt tradit Abb. in *d. s. de adulteris*, n. 6. & 11. & *ibid.* Felin. n. 5. idem Abb. in *cap. fin. n. 3. de simon.* Hucusque Valerius.

5. Sed ego puto etiam supradictam limitationem esse satis probabilem, & ideo illam admittit Merolla tom. 2. cap. *dub. n. 1.* cui adde Salas loco citato.

Sup. hoc inf. in Ref. §. 1. inter principium, & medium, a verf. Ex quo fit.

6. Sed *notandum*, certum esse dispensationem extendi ad connexos, & accessorios, & inclusos sub dispensatis. Et ita docet gloss. in *cap. quia in tantum*, verb. *plures de prebend.* quam commendat. Abbas, & Imola *ibidem*, num. 6. Iason in *l. final. num. 43. ff. de constit. Princip. & in l. omnium, num. 13. C. de testament.* Felin. *dict. cap. postulasti*, num. 10. de *rescript. similis gloss. 2. in cap. si quis a clero 7. quest. 1.* commendata a Felin. in *cap. 2. col. fin. de simon.* & Abb. in *cap. extirpanda*, §. *qui vero*, column. 2. de *prebendis*, & in *cap. cum in curiis*, §. 1. num. 7. de *elect.* & *ibi eius addit.* Vbi quod dispensatus in vno, censetur dispensatus ad consecutu ad illud. Ad idem gloss. verb. *Retinere*, in *cap. non potest*, de *prebendis*, lib. 6.

Sup. hoc in Ref. nor. praterita, & in eodem §. ad medium.

vbi dispensatus ad duo beneficia curata, per consequens censetur dispensatus super residentia alterius, quam gloss. sequitur Felin. *dict. cap. postulasti*, & Iason *dict. l. fin.* & Andr. Sicul. de *præstant. Cardinal. 1. part. quest. 12. column. 3.* & dicit communem Rip. *respons. 26.* incipit: *Plura*, n. 32. & eam commendat Abb. *dict. cap. quia in tantum*, numer. 4. ad hoc quod dispensatus super duobus Ecclesiis, non tenetur vni seruire per se, & alteri per Vicarium; sed potest interpellatum vtrique seruire, quod verum est quando commodè vtrumque fieri potest; quia scilicet sunt non longe distantes. Ex his itaque collige dispensatum ad aliquid, censeri dispensatum ad accessorium, seu ad id, quod est illi connexum. Quod intelligendum est de accessorio, & connexo inseparabilibus, & sine quo principale non potest subsistere iuste, & vtiliter, vt in exemplis *supra* relatis, & similibus. Secus de accessorio separabili, vt in exemplo gloss. in *cap. statutum*, in *princip. verb. Canonici*, de *rescript. lib. 6.* quæ dicit, in *princip. septennio*, detur Canonica, non proinde posse ei committi causam aliquam per sedem Apostolicam, quam gloss. commendat Iason in *l. Barbarius Philippus*, n. 11. ff. de *offic. Prætor.* & docet Rebuff. in *prax. benefic. titul. de dispensatione ad plura beneficia*, n. 70. eam etiam commendat Tiraquell. de *viroque retract. titul. 1. §. 7. gloss. 12.* Abb. in *cap. cum apud*, de *sponsal.* & Felin. in *c. 1. n. 8. versic. Nota 7. eodem tit.*

RESOL. XLVIII.

An dispensatio sit strictè interpretanda?
Ex quo deducitur, resolutio aliquorum casuum in particulari. Ex part. 8. tr. 3. Ref. 32.

Sup. hoc supra in Ref. §. 1. & in tom. 7. tr. 1. ex Ref. 287. §. Et tandem omnia.

Hanc questionem pertractant plures, sed ego hic apponam ea, quæ circa illam docet P. Amicus tom. 5. *disp. 6. sect. 2. n. 16.* asserit enim, dispensationem esse strictè interpretandam: colligitur ex *cap. is qui de filiis Presbyterorum in 6.* vbi habetur, dispensationem tanquam odiosam esse restringendam iuxta regulam 1. §. iuris, *Odia conuenis restringi.* Et causa *ibidem* assignatur, cur odiosa sit dispensatio, quia nimirum exorbitat à iure: vnde & iuris vulne-

ratio, exorbitatioque dicitur. Huic rationi suffragatur regula 28. *iuris*, quæ sic habet: *Quæ à iure communi exorbitant, nequaquam ad consequentiam sunt trahenda.* Et ratio id etiam demonstrat: quoniam odiosum est, eximi à lege, quæ æqualiter omnes obligat. Cæterum hæc intelligenda sunt de dispensatione in materia odiosa, cuiusmodi est dispensatio à lege communi: secus verò est de dispensatione in materia fauorabili, quæ nulli præiudicat; tunc enim tanquam fauor à superiore concessus subdiolentè interpretanda est.

2. Inferitur *primò*, dispensationem quantumvis odiosam extendi ad partes sub toto concessio comprehendas, iuxta regulam 80. *iuris*: *In toto partem non est dubium contineri.* Vnde si cum aliquo dispensetur in sacerdotio, consequenter dispensatur in reliquis Ordinibus à sacerdotio præsuppositis. Cum quo dispensatur, vt testari possit, consequenter etiam dispensatur, vt possit codicillum facere.

3. Inferitur *secundò*, omnem dispensationem, etiã odiosam, extendi ad ea sine quibus non potest dispensationis effectus consistere. Exemplum primi fit: dispensatio cum minori ad beneficium parochiale habendum, cum quo consequenter dispensatur, vt non teneatur intra annum ad Presbyteratum promoueri. Exemplum secundi fit: si cum aliquo in Quadragesima dispensatur ad non ieiunandum, nam eo ipso cum eo dispensatur ad carnes comedendas, cum non possit vnum separari ab alio: bene tamen sequitur, si cum aliquo dispensatur, vt possit in ieiunio oia comedere, cum eodem etiam dispensatur, vt possit lactinia etiam comedere. Verum quando dispensatio ipsa intelligenda sit odiosa & restringenda, quando verò fauorabilis & amplianda, constabit ex dicendis de priuilegiis.

4. Inferitur *tertiò*, eam tantum dispensationem esse strictè interpretandam, quæ priuatis personis conceditur, non autem quæ conceditur toti communitati, aut integræ Religioni: nam talis dispensatio æquiparatur legi communi, ac proinde iuxta naturam fauoris, & beneficij, erit latè interpretanda. Eadem quoque est de dispensatione, quæ clauditur in corpore iuris: nam hæc etiam æquiparatur legi, ac proinde amplam admittit interpretationem. Hæc omnia docet Amicus *ubi supra*.

5. Sed circa præsentem questionem omninò videndus est Merolla tom. 2. *disp. 4. c. 6. dub. 1. per totum*; vbi postquam probauit dispensationem esse strictè interpretandam; tamen hanc doctrinam vnde cum modis postea limitauit.

RESOL. XLIX.

An potestas dispensandi sit latè, vel strictè interpretanda?

Et ex doctrina huius questionis resoluendi erunt varij casus.

Et tandem queritur, in dubio an potestas dispensandi extendatur, vel virtute illius possit dispensari in aliquo casu, interpretandum sit extendi?

Et quid in dubio, an dispensatio extendatur ad aliquem casum, an tunc interpretandum sit non extendi? Ex part. 8. tr. 3. Ref. 42.

§. 1. **S**upra satis probauimus, dispensationem esse strictè interpretandam, ex quo deduximus resolutionem multorum casuum in particulari. Nunc verò videndum est, an idem dicendum sit de potestate dispensandi, vnde postea varij etiam casus resoluendi erunt. Dico igitur cum Amico tom. 5. *disp. 6. sect. 2. numer. 21. & seq.* potestatem dispensandi

Supra in Ref. que est antecess. Sup. hoc supra in Ref. §. 1. & in Ref. ne Ref. 1.

RESOL. L.

An Privilegia Bullae Cruciatæ, vel Iubilæi quatenus continent potestatem dispensandi, sint strictè vel late interpretanda? Et quid dicendum de facultate concessa alicui eligendi confessarium, qui cum absoluat à peccatis, & censuris, (loquor extra Iubilæum, & Bullam Cruciatæ,) an sit strictè, vel late interpretanda? Ex part. 3. tract. 3. Resol. 48.

§.1. Et sic strictè interpretanda tenet Coninck de Sacram. disp. 33. dub. 2. n. 14. Salas de legibus disp. 20. sect. 11. n. 100. Sanchez de Matrimo. lib. 8. disp. 2. n. 7. & alij. Et rationem adducunt; quia non sunt privilegia actiua, seu beneficium ipsius dispensantis, sed passiva ipsius personæ Bullam accipientis, vel Iubilæum obtinentis, & ideo, cum continent iuris communis relaxationem, tanquam odiosa restringenda sunt.

2. Sed ego merò, tract. de Bull. Cruc. resol. 98. docui privilegia Bullæ, & Iubilæi, quatenus continent facultatem dispensandi, esse late interpretanda. Ita hanc sententiam præter Henriquez, Villalobos, Torrez, & Suarez, quos ego, ubi supra, adduxi, me citato tenet Trullench. in Bull. Cruc. in Proemio, dub. 4. n. 4. & etiam me citato Merolla tom. 1. disp. 4. cap. 6. n. 91. Castrus Palaus tom. 1. tract. 3. disp. 4. punct. 11. n. 7. & alij. Et ratio est; nam etsi ex vi rationis adductæ pro sententia Sanchez, & aliorum hæc facultas esset strictè interpretanda: at ob fines, & circumstantias huius confessionis late explicanda est: sicuti de dispensatione in fauorem piæ causæ, & religionis diximus. Nam finis præcipuus huius facultatis non est aliquod priuatum commodum sumentis Bullam, & obtinentis Iubilæum, sed est commune bonum Ecclesiæ, & subuentio illius in aliqua publica necessitate: ergo ex hac parte latam accipit interpretationem. Item hæc potestas dispensandi, & absoluendi ordinatur ad lucrandum efficacius indulgentiam; & remissionem peccatorum concessam: Indulgentia autem, & remissio cum sit Principis beneficium, nemini nocens, nec iuri communi aduersum; late est explicandum, ergo etiam hæc potestas. Igitur dicendum est, si privilegia Bullæ sumantur pro continent potestatem dispensandi, commutandi, vel absoluendi, non sunt strictè, sed late interpretanda; & extendenda ad casus quoquomodo adaptabiles casibus in potestate expressis, & sublatâ verborum significatione. Ita Trullench ubi supra.

Quæ tunc inueniuntur in tom. 4. tr. 3. Ref. 16. & in alio §. eius annot. quibus pro indulgentiâ, & vide etiam à lin. 4. Ref. præterita, & si placet, aliâ Ref. & §. eius annot.

3. Sed quid dicendum de facultate concessa alicui eligendi Confessarium, qui cum absoluat à peccatis, & censuris, loquor extra Iubilæum, & Bullam Cruciatæ, an sit strictè, vel late interpretanda? Azor. lib. 5. cap. 23. q. 2. affirmat strictè interpretandam esse, ac proinde limitatî ad censuras, & peccata præcedentia facultatem, nisi aliter constet de mente concedentis. Mouetur, quia si pro peccatis committendis daretur, aniam præberet liberi peccandi: ergo non est extendenda ad illa; friuola ratio, cum hoc per accidens sit, & non à facultate proueniens, sed à malitia abutentis.

Quamuis non plene sup. hoc lege tamen in tom. 1. tr. 1. §. doctrinam; & consequentias Ref. 14.

4. Sententiam verò Azorij sequitur Castrus Palaus tom. 1. disputatio. 4. punct. 11. num. 8. ubi sic ait: Absolûtè dicendum videretur hanc facultatem strictè interpretandam esse, si ob bonum priuatum ipsius absoluendi concessa fuerit: ac proinde ad solas censuras contractas, & peccata commissa extendi posse, non ad committenda, quia est fauor singularis personæ derogans legi communi reservationis.

dispensandi amplè esse interpretandam, non obstant quòd dispensatio sit strictè intelligèda. Ratio est, quòd dispensatio sit strictè intelligèda. Ratio est, quòd dispensatio sit strictè intelligèda. Ratio est, quòd dispensatio sit strictè intelligèda.

2. Ab hac comuni sententia excipitur primò, quando hæc facultas dispensandi cõceditur à principe pro certis personis in ipsa concessione expressis: nam tunc strictè interpretanda est, vt colligitur ex cap. si cui nulla, de prebendis in 6. vbi Pontifex definit, quando facultas aliqua conceditur alicui abique expressio- ne personarum, pro quibus conceditur, interpretandam esse, vt gratiam, & beneficium eius, cui conceditur: secus quando conceditur cura expressione personarum, pro quibus conceditur. Vnde concessam primo modo, ait non exipitare morte concedentis, contra verò concessam secundo modo expirare morte concedentis: quoniam primo modo concessa est, vt gratia, & beneficium eius, cui confertur: concessa secundo modo non confertur, vt gratia & beneficium eius, cui conceditur, sed eius, pro quo conceditur. Vnde interpretanda est secundum naturâ sui actus, propter quem conceditur: igitur si actus est in materia odiosa, est strictè interpretandus, vt est dispensatio à lege communi, etiam potestas ipsa dispensandi tali modo concessa, erit odiosa & strictè intelligenda.

3. Limitant aliqui hanc exceptionem, nisi dispensandi facultas concessa sit non ad instantiam eorum, cum quibus dispensandum est, sed ad instantiam eius, qui dispensaturus est, quia tunc etiam censetur concessi vt gratia & beneficium eius, qui illam sibi concessi petit: proinde, amplam. admittit interpretatio nem.

4. Excipitur secundo, quando potestas dispensandi cum vno, non cedit in damnum tertij: nam tunc præsumitur potestas concedi cum minore damno alterius. Sic facultas conferendi beneficia à Summo Pontifice concessa, est odiosa, & strictè interpretanda, quando talis beneficiorum collatio spectat ad Episcopum: secus quando spectat ad solum Pontificem, quia tunc nulli alteri, quàm ipsi Pontifici sit præiudicium. Et hæc omnia docet Amicus, ubi supra. Sed plures alias limitationes huius nostræ affirmatiue sententiæ apponit Salas de legibus, disp. 20. sect. 11. per totam & Sanchez de Matrimo. lib. 8. disp. 2. per totam, & alios penes ipsos. Vide etiam Molinam tom. 1. tract. 2. disp. 173. & Suarez de legibus, lib. 6. cap. 17.

5. Ex supradictis tamen obserua, quòd sicut in dubio, an dispensatio extendatur ad aliquem casum, interpretandum est, eam non extendi; Ita in dubio, an potestas dispensandi extendatur, vt virtute, illius possit dispensari in aliquo casu, interpretandum esse extendi. Ratio dispensationis, est quia illa strictam, hæc autem amplam interpretationem forat. Ita Strubica de vng. q. 6. n. 57. & alij.

MANE
omnia
TO. IIII. V
E. III

Supra in Ref. que est antecedens. Sup. hoc supra in Ref. §. ult. & non in Ref.